Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия:
zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

2011 жыл
29-чу ноябрь,
геуюрге кюн.
№ 227 (18898)

Багъасы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

З.С.КануковАны бла С.Ю.Хашированы Къабарты-Малкъар Республиканы Жамауат палатасыны членлерине салыуну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини
УКАЗЫ

«Къабарты-Малкъар Республиканы Жамауат палатасыны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуна тийишлиликде **бегим этеме**:

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Жамауат палатасыны членлерине бу адамланы къабыл кёрюрге:

КАНУКОВА З.С.- «Горянка» газетни баш редактору

ХАШИРОВА С.Ю.- «Россейни жаш алимлерини союзу» Битеуроссей жамауат организацияны Къабарты-Малкъар Республикада регион бёлюмюню председатели.

2.Бу Указ анга къол салыннган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.КАНОКОВ

Нальчик шахар, 2011 жылда 23-чю ноябрьде, №184-УП

А.С.Жамборовну «Къабарты-Малкъар Республиканы халкъны жашау жумушлары бла жалчытыучу сферасыны сыйлы къуллукъчусу» деген ат атауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини
УКАЗЫ

Кёп жылланы ахшы ишлегени, уллу профессионал усталыгъы эмда республиканы жашау журт-коммунальный мюлкюн айнытыугъа къыйын салгъаны ючюн **ЖАМБОРОВ Аскерби Сахнуновичге**-«Урвантеплосервис» ачыкъ акционер обществону генеральный директоруна- «Къабарты-Малкъар Республиканы халкъны жашау жумушлары бла жалчытыучу сферасыны сыйлы къуллукъчусу» деген ат атаргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.КАНОКОВ

Нальчик шахар, 2011 жылда 23-чю ноябрьде, №186-УП

Б.Х.Мальбаховну Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъалауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини
УКАЗЫ

Илму-педагогика ишде эмда бийик квалификациялы специалистле хазырлауда жетишимле болдургъаны ючюн **МАЛЬБАХОВ Борис Хасановични**- бийик профессионал билим берген «Х.М.Бербеков атлы Къабарты-Малкъар къырал университет» федеральный къырал бюджет билим бериу учрежденияны профессорун-Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.КАНОКОВ

Нальчик шахар, 2011 жылда 23-чю ноябрьде, №187-УП

М.А.Эскиндаровну Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъалауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини
УКАЗЫ

Илму-педагогика ишде эмда бийик квалификациялы специалистле хазырлауда жетишимле болдургъаны ючюн **ЭСКИНДАРОВ Мухадин Абдурахмановични**- бийик профессионал билим берген «Россей Федерацияны Правительствосунда финансла академия» федеральный къырал билим бериу учрежденияны ректорун-Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.КАНОКОВ

Нальчик шахар, 2011 жылда 23-чю ноябрьде, №188-УП

КъМР-ни Парламентини президиумунда

Токну хайырланыучуланы сейирлерин тергей

КъМР-ни Парламентини президиумуну кезиулю жыйылыуунда депутатла «Электроэнергияны бериучюлени бла аны хайырланыучуланы араларында халланы игилендирир мурат бла Россей Федерацияны Правительствосуну бир-бир актларына тюрлениуле кийириуню юсюнден» РФ-ни Правительствосуну 2011 жылда 4-чю ноябрьде чыгъарылгъан бегимин сюзгендиле.Аны юсюнден билдириу бла КъМР-ни тарифле эмда энергетика жаны бла къырал комитетини председатели Жираслан Вологиров сёлешгенди.

Ол айтханнга кёре, тюрлениулени бир кесеги 750 киловаттха дери кючю болгъан электроэнергияны хайырланнганла бла байламлыдыла. Энди ала аны келишимде кёргюзтюлген мардадан тышында хайырланнган ёлчем ючюн компенсация тёлерге керек тюйюлдюле.

Ток ючюн хакъ приборла тийишли кезиуде кёргюзтген кёрюмдюлеге кёре тёленеди. 2012 жылда 1-чи апрельден башлап хайырланыучуланы (сёз токну кючюню багъасы электроэнергия ючюн хакъгъа къошулгъанланы юслеринден барады) хайырланылгъан токну ёлчемине кёре хакъ тёлегенлеге бла токну дайым да хайырланып тургъанлагъа юлешиу тохтатыллыкъды. Энди организация токну хайырланыуну графигине кёре угъай, орталыкъ багъасы бла тёлерикди. Бегим компанияла тюзюнлей келишимле этип сатып алгъан электроэнергияны багъасы оптовый рынокдан уллу эсе, аны ахыр розница багъалагъа къошаргъа эркин этилмейди.

Президиумну членлери белгилегенлерича, бегим поставщикле багъаланы къалай тохташдыргъанларын ачыкъ этерге, электроэнергияны ёлчемин тергеуню жорукъларын женгиллетирге,бир ёлчем сагъатны тохташдырыргъа онг берликди. Аны хайырындан а токну розница багъала бла хайырланнганла тёлеген хакъны азайтыргъа, бек башы уа-гитче предприятияланы ишлери игиленирикди,ала электроэнергиягъа къоранчларын алгъадан белгилерге боллукъдула.

Парламентни Председатели Чеченланы Ануар бегимни магъаналыгъа эмда шёндю бек керек болгъаннга санагъанды. Ол электроэнергетика бёлюмде ишни тамыры бла тюрлендиреди,алгъын жаланда поставщиклеге хайыр тюшюрюуню къайгъысы этилип тургъан эсе, бусагъатда бек алгъа токну хайырланыучуланы сейирлери эсге алынырыкъды,деп чертгенди. «Тазирлени бла санкцияланы кетериу энди закон бла бегейтилгенди. Гитче эмда орталыкъ бизнес бла кюрешгенлеге токну хайырланыуну сагъатлагъа кёре тергеуню жоругъун кетериу да бек магъаналыды. Багъаланы тохташдырыуда ачыкълыгъ а электроэнергияны хайырланыучулагъа бек керек болуп тура эди»,-дегенди спикер.

Асламлы информация органлада билдирилгенича, РФ-ни Правительствосуну Председатели Владимир Путин энергияны розница рыногуну баш магъаналы ишлерини проектин 2012 жылда 20-чы мартха хазырлап берирге буюргъанды. Жангы документде хайырланыучуланы эркинликлери шарт тохташдырылырла, аланы энергияны аяулу хайырланыргъа кёллендирирча мадарла кёргюзтюлюрле эмда энергияны сатыучу бир компаниядан башхасына кёчюуню жорукълары женгилленирле деген ышаныулукъ барды.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Съезд

Делегатла барысы да, Владимир Путин жанлы болуп, къол кётюргендиле

«Единая Россия» политика партияны Москвада бардырылгъан экинчи съездинде 2012 жылда 4-чю мартда боллукъ президент айырыулагъа къатышырыкъ биринчи кандидат сайланнганды.

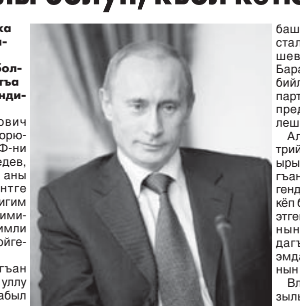

-Владимир Владимирович Путин-халкъда даражасы жюрюген кандидатды,-дегенди РФ-ни Президенти Дмитрий Медведев, жыйылыуда сёлеше.-Съезд аны кандидатурасын президентге кёргюзтюрюгюне бир ишеклигим жокъду. Мен Владимир Владимирович не ишинде да жетишимли болурун,насыбы тутарын сюйгеними билдиреме!

Владимир Путин а,ышаргъан да эте: «Ол предложенияны уллу жюрек ыразылыгъым бла къабыл кёреме!»,-деп жууаплагъанды.

Съездге 621 делегат айырылгъанлыкъгъа,залда 10 мингден артыкъ адам болур эди. Ала: «Халкъ-Медведев-Путин!» деп,къатлап-къатлап къычыра эдиле.

Съездге къуру журналистле, делегатла эмда къонакъла эс буруп къоймагъанларын белгилерчады. Лужникиде Спорт дворецни тёгерегин сакълагъан полициячыла ол тийреледе кёп жаш адам жыйылгъанын белгилегендиле, ала бир 30 мингнге жете болур эдиле,дегендиле. Мекямны кесинде да жыйылыуну аллында тюрлю-тюрлю чакъырыула этген жаш адамла аз тюйюл эдиле.

Владимир Путинни кандидатурасы жанлы болуп съездде кинорежиссёр Станислав Говорухин, «Деловая Россия» организацияны башчысы Борис Титов,алгъыннгы сталевар,пенсиячы Валерий Якушев, Россейни Жигити Алексей Баранов, Ставропольдан кёп сабийли ана - Наталья Кохановская, партияны Баш Советини Бюросуну председатели Борис Грызлов сёлешгендиле.

Аладан сора трибунагъа Дмитрий Медведев чыкъгъанды. Ол айырыулагъа хазырланыу къалай баргъаныны юсюнден къысха билдиргенди. «Единая Россияны»сёкгенле кёп болгъанлыкъгъа,ол башчылыкъ этген партия болгъанлай къалгъанын чертгенди.Путин бусагъатдагъы Россейде бек жетишимли эмда бек сынаулу политик болгъанын да белгилегенди.

Владимир Путин анга кесини ыразылыгъын билдиргенден сора къыралны мындан ары айныуу къалай боллугъуну юсюнден къысха билдириу этгенди. Россейде айырыулагъа къатылыргъа кюрешген Западны юсюнден да айтханды. «Керексизге кюрешедиле...»,-дегенде, залда олтургъанла къаты къарс ургъандыла.

Къол кётюрюулени итоглары чыгъарылгъанда, Борис Грызлов делегатлагъа битеу да 614 бюллетень юлешиннген эди да, ала барысы да Путин жанлы болуп къол кётюргендиле,деп билдиргенди.

Правительство

Инвестиция проектлеге тутхучлулукъ этилликди

КъМР-ни Правительствосуну байрым кюн кезиуюнден алгъа бардырылгъан жыйылыуунда РФ-ни Регионланы айнытыуну министерствосуну юсю бла къырал болушлукъгъа тийишли болгъан инвестиция проектле сюзюлгендиле. Бизни республикадан ары жетиси киреди. Ма ала кредитле алгъанда, республиканы Правительствосу да кесини жанындан аланы тёлеуге юлюш къошарыгъын ышандырыргъа керекди.

Экономиканы айнытыуну эм сатыу-алыуну министри Мусукланы Алий билдиргенича, федеральный ара алынньган кредитлени 70 процентине къырал гарантияла береди, регион властьла уа 10 процентин кеси боюнларына аладыла. «Нальчикде къагъыт комбинат» илму производство биригиу, «Этана» завод,чекленнген жууаплылыгъы болгъан «Агро-Ком» общество къырал гарантияла берилген предприятияладан бирлеридиле. Сёз ючюн, «Агро-Ком» Урван районда 100 гектар жерде теплицала ишлерге ёнкюч алыргъа сюйгенини юсюнден билдиргенди.

Правительство аны къабыл кёргенди. Алай федеральный правительство ол кредитни 70 процентине гарантия берир ючюн, компанияны кесини да ахчасы болургъа керекди. Аны уа андан изленнген ёлчемге 600 миллион сому жетмейди. Къабарты-Малкъарны Правительствосу ол ахчаны анга берирге оноу этгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жыйылыу

Бир акъылгъа келалмагъандыла

КъМР-ни Жамауат палатасында, республиканы школларында динлени юслеринден дерслени кийириуге жораланып, жыйылыу болгъанды. Анда Къабарты-Малкъарны билим бериу эм илму министрини орунбасары Валентина Наразина айтханнга кёре, аллай курс тёртюнчю-бешинчи класслада окъугъанланы бу жаны бла билимлерин ёсдюрлюкдю. «Бюгюнлюкде РФ-ни 21 субъектдинде окъуу планда динлени юслеринден дерсле бардыла. 2012 жылдан башлап къыралны Правительствосуну буйругъуна тийишликде бизде да тёртюнчю-бешинчи класслада окъуу программагъа 34 дерс къошулгъанды. Бир жаны бла ол башламчылыкъ сабийлени культураларын ёсдюрюуге игиди. Болсада къурау, управление жаны бла алыкъа тинтилмеген жерлери да бардыла. Ол санда кадрланы хазырлауда да. Жарашдырылгъан программагъа кёре, алты модуль боллукъду: ислам, православие, буддизм, иудаизм, католицизм, светская этика эмда дуния динлени юслеринден.

Ата-анала, сабийле аладан бирин сайлап окъуяллыкъдыла. Бу проектни Къабарты-Малкъарда бардырыр ючюн, республиканы Билим бериу эм илму министерствосу эм билим бериуню муниципальный органлары аслам жумуш тамамлагъандыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Экономика

Гитче бизнесге - -къырал болушлукъ

Республикада бардырылгъан тергеулеге кёре, юсюбюздеги жылда иш жюрютген гитче предприятияланы саны 5640 болгъанды. Алада 18,9 минг адам урунады. Кеси алларына иш къурап кюрешген предпринимательле юч мингден атлагъандыла. Ол кёрюмдюню былтыр бла тенглешдирсек, 102 процент болады. Аны юсюнден КъМР-ни Экономиканы айнытыу эм сатыу-алыу министерствосуну пресс-службасындан билдиргендиле.

Жылны башындан бери гитче эм орталыкъ бизнес бла кюрешгенлеге болушлукъгъа деп 10 норматив-право акт къабыл этилгенди. Ол санда бюгюнлюкде 2012-2015 жыллада гитче эм орталыкъ бизнесни айнытыу эм болушлукъ бериу деген республикалы программа къабыл этилгенди. Андан сора да, башда сагъынылгъан министерствону ишчилери гитче эм орталыкъ бизнес бла кюрешгенлеге къыралны жанындан болушлукъ алыр муратда РФ-ни Экономиканы айнытыу министерррствосу бардыргъан конкурслагъа къатышыргъа дайым къагъытларын жарашдырып иедиле.

Министерствону хайырындан быйыл окъуна ара конкурслагъа ийилген заявкаладан битеу да 191,56 миллион сом багъасы къорууланнганды. Аны бла бирге Къабарты-Малкъаргъа берилген субсидияланы ёлчеми республикагъа тохташдырылгъан мардадан эсе тёрт керере кёпдю. Федеральный бюджетден бёлюннген ырысхыладан гитче эм орталыкъ бизнес бла кюрешгенлени онгларын айнытыргъа, инфраструктураларын тутаргъа, ол санда бизнес-инкубаторлагъа, промышленный парклагъа эм технопарклагъа къошакъ халда 108,4 миллион сом бёлюнюрюкдю.

Андан сора да, предпринимательле кредитле алгъан кезиуде алагъа 60 миллион сомгъа гарантия механизмле къураллыкъдыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жазылыу

Керекли ишни болжалгъа салмагъыз!

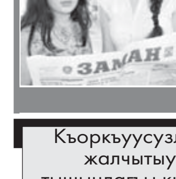

Хурметли жамауат!

2012 жылны биринчи жарымына «Заман» газетге жазылыу андан ары бардырылады. Бу магъаналы, керекли ишни болжалгъа салмагъыз. Бюгюн окъуна почта бёлюмюгюзге атланыгъыз. Заманында тындырылгъан жумуш тынгылы да, огъурлу да болур, деп бош айтмайдыла халкъыбызда.

«Заман» газетни редколлегиясы.

Бизни индексибиз - 51532

Жангылыкъла

Дзюдо

Таулу жаш - Британская Колумбия штатны чемпиону

Кёп болмай Канаданы Ванкувер шахарында Британская Колумбия штатыны дзюдодан чемпионаты болгъанды. Ачыкъ эришиуледе бу къыралны эм АБШ-ны спортчулары кючлерин сынагъандыла.

Чемпионатха бизни бир жерлибиз Бечелланы Элдар да къатышып, кесини ауурлугъунда (73 кг.) биринчи жерни алгъанды. Спортну устасыны кандидаты Канадагъа ишлерге барып, анда окъургъа да киргенди. Элдар айтханнга кёре, Яникойда белгили тренер Анахаланы Мустафаны къолунда жарау этгени бек болушханды.

Финалда гёжеф тутушууну болжалдан алгъа бошагъанды. Бу жетишим бла чекленип къалмай, хунерин андан ары да ёсдюрюп, Канаданы чемпионатына къатышыргъа дейди. Бу эришиулеге Элдарны иранлы тренер Сохейл Горджи хазырлагъанды.

ЭЛЕККУЛАНЫ Хасан.

Социальный жалчытыу

Болум игиленнгенди

Къабарты-Малкъар Республиканы Адамланы иш бла жалчытыу жаны бла къырал комитетини пресс-службасындан билдиргенлерине кёре, юсюбюздеги жылда урунууну рыногунда болум бир кесекге игиленнгенди. Бардырылгъан тинтиулеге кёре, быйыл ишде туруп урунннганланы саны 310,6 минг адам болгъанды.

Битеу да ишсизлеге саналгъанланы саны, орта эсеп бла тергелип айтханда, жылгъа 45,6 мингнге жетгенди. Ол адамланы ишге жарарыкъларыны 11,4 процентин тутады.

Адамланы иш бла жалчытыу аралада эсепге алыннган шартлагъа кёре, ишсизлени саны, битеуда тергелип айтханда, бир жылгъа 12,9 мингден озмайды. Ол кёрюмдю былтырдан эсе 21 процентге азды. Официальный ишсизле уа битеу да урунургъа жарарыкъ адамланы 3 процентин тутадыла.

Жууукъ заманда ишсизлени саны республикада ачыллыкъ жангы производстволаны эм Адамланы иш бла жалчытыу аралада аланы эсепге тохташдырылгъан мардагъа кёре тюшюрюуню хайырындан боллукъду.

Гитче бизнес

Усталыкъларын ёсдюрюрге - тыш къыраллагъа

Къабарты-Малкъарны, Прохладный шахарны эм Бахсан районну бизнес-инкубаторларында жылны аллындан бери гитче эм орталыкъ иш бла кюрешген 55 предпринимательге льгота халда офис, производство жерле берилгендиле. Россейни микрофинанс арасы бла бирге гитче предпринимательствону айнытыу район эм шахар фондланы башчыларына эм специалистлерине (битеу да 17) микрофинанс организацияны къурау эм ишин бардырыу деген темагъа семинар бардырылгъанды.

Республикалы бизнес-инкубаторну производство-инновация арасында эм дизайн колледжни 111 студенти предприниматель ишге юйрениу бла байламлы билим алгъандыла. 2007-2011 жыллада кадрланы экономикагъа хазырлау бла байламлы КъМР-ни Президентини программасына тийишлиликде 80 жаш специалист ингилиз тилге юйренирге курслада окъугъандыла, 39 адам а тыш къыраллада халкъла аралы бизнес школалада стажировканы ётгендиле.

Бизни корр.

Конференция

Юйюрню даражасын кётюрюрге

«Намыс» атлы акъылбалыкъ болмагъанлагъа социально-реабилитация арада», «Юйюрледе къыйын жашау болумланы профилактикасы» деген темагъа жораланып, ол сферада ишлегенлени республикалы конференциялары болгъанды. Анга КъМР-ни Урунуу эм социальный айнытыу министерствосуну, район эм шахар администрацияланы келечилери къатышхандыла. Жыйылыуну баш борчу - юйюрледе къыйын болумланы профилактика этген системаны битеу органлары жамауатда юйюрню даражасын кётюрюуде, сабийлени юйретиуде, миллет тёрелени къайтарыуда, социальный ёксюзлюкню къурутуууда биригип ишлеулериди.

Араны башчысы А. Карданов «Возрождение» проектни чеклеринде къаллай жумушла тамамланнганларыны юсюнден билдиргенди. Анга ала алгъаракълада грант да алгъан эдиле. Проектни жашауда бардырыр ючюн, къыркъ сабийден энчи къауум къуралгъанды. Балаланы социальный тириликлерин ёсдюрюуде, алагъа саулукълу жашауну пропаганда этиуде аслам иш этилгенди.

КъМР-ни Урунуу эм социальный айнытыу министерствосуну пресс-службасы.

Связь

Абонентлени саны кёбейгенди

Элбрус районда бюгюнлюкде 6 097 стационар телефон барды, аладан 2 407-си элледедиле. Арт заманда телефон ызлагъа 112 абонент къошулгъанды. Жыйырма эки да универсал таксофон ишлейдиле.

Быйыл связьны районда бёлюмю ызланы качестволарын игилендириу жаны бла кёп жумуш тамамлагъанды, 436 минг сомгъа ремонт иш этилгенди. Интернетге 482 абонент къошхандыла, аны бла хайырланнганланы саны уа 1 500-ден аслам болгъанды.

Анатолий ТАЛАЕВ.

Къоркъуусузлукъну жалчытыугъа тышындагъы кючле да къатышырыкъдыла 2 бет

Тынгылылыкъ - аны айырмалы ышаны 3 бет

Бурун шартларын таза сакълагъан тил 3 бет

Битеу башчыланы да башчысы 4 бет

Инвестиция проектлеге тутхучлулукъ этилликди

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Аны бла байламлы республикалы бюджетге тюрлениуле кийирирге тюшгенди. КъМР-ни финансла министри Азрет Бишенов: «Аланы бу жыйылыуда къабыл кёрюрге керекди,нек дегенде 29-чу ноябрьде Парламентни жыйылыуу боллукъду да, бюджет анда сюзюллюкдю»,-деп ашыкъдыргъанды.

Жыйылыуда Правительствону Председателини бла аны орунбасарларыны араларында полномочияла къалай юлешинннгенлерине да къаралгъанды. КъМР-ни Президентини Администрациясыны Башчысыны орунбасары-республиканы Правительствосуну Аппаратыны таматасы Мурат Хакулов ангылатханыча, бусагъатда замла ючдюле,штатха кёре уа, беш болургъа керекдиле. Алай бла Председатель бюджет эмда кредит-финанс жумушла ючюн жууаплыды, право низамны сакълаучу федеральный кючлерини республиканы жериндеги кеселерине да полномочияларыны чеклеринде оноу этеди.

Аны биринчи орунбасары Адиб Абрегов бу министерствола ючюн жууаплыды: Къырал ырысхыны эмда жер бла байламлы халланы, Финансла,Саулукъ сакълау, Билим бериу эм илму, Урунуу эм социальный айнытыу,Экономиканы айнытыу эм сатыу-алыу, Спорт,туризм эм курортла. Алагъа дагъыда Къырал кереклеге заказла бериу жаны бла къырал комитет да къошулады.

Председательни орунбасары Уяналаны Кязимни оноууна Жаш тёлюню ишлери жаны бла, Промышленность,связь эмда информатизация, Къурулуш эмда архитектура, Транспорт министерствола, дагъыда бир къауум къырал комитетле киредиле, ол санда тарифле эмда энергетика, жол мюлк, адамланы иш бла жалчытыучу, жашау журтла-коммунальный мюлк, асламлы информацияны органлары жаны бла комитетле да.

Ючюнчю замны –Тембулат Эркеновну- жууаплылыгъында уа бу министерстволадыла:Табийгъат байлыкъла бла экология, Эл мюлк,Культура. Агъач мюлк, Жамауат биригиулени эмда дин организацияланы ишлери жаны бла къырал комитетле, Архив служба эмда ЗАГС аны оноуундадыла.

Мурат Хакулов Иван Гертерни бла Хаути Сохроковну жууаплылыкъларында болгъан бир къауум министерство бла ведомство бусагъатда оноусуз къалып тургъанларын эсгертгенди эмда аны юсюнден Правительствону буйругъун къабыл кёрюрге чакъыргъанды.

КъМР-ни Жашау журт-коммунальный мюлк жаны бла къырал комитетини председатели Къулийланы Мустафир Правительствону эки бегимини проектлери бла шагъырей этгенди. Экиси да къырал комитетни штаты бла байламлы эдиле. Ала эмда башха бегимлени проектлери да къабыл кёрюлгендиле.

ТЕКУЛАНЫ Хауа.

Айырыула - 2011

Кёпчюлюк биригирге эмда хорларгъа керекди!

«Россей Федерацияны Коммунист партиясы» политика партияны РФ-ни Къырал Думасына айырыула аллы программасы

2011 жылда 24-чю сентябрьде КПРФ-ни кезиуден алгъа чакъырылгъан XIV съезди болгъанды. Анда партияны айырыула аллы программасы сюзюлгенди. «Кёпчюлюкню политикасы – хорламгъа жол!» деген доклад бла коммунистлени башчысы Геннадий Зюганов сёлешгенди эмда къыралда беш къоркъуулу проблема болгъанын Россейни гражданларыны асламы ангылагъанын чертгенди. Ала быладыла:

- уллу социальный тенгсизлик;
- демография катастрофа;
- адеп-къылыкъны осалгъа кете баргъаны;
- экономиканы оюлууу, аны жаланда сырьё бла байланнганы;
- къыралны къорууланыу кючюню къарыусузлугъу, кючлю союзниклерибизден айырылыу.

Власть алышынмаса, къыралны чачылыудан сакълар онг боллукъ тюйюлдю. Ол себепден КПРФ халкъ власть эм социализм ючюн кюрешни баш магъаналы кезиуюне киришеди.

КПРФ къыралны айныуну жолуна чыгъарыргъа хазырды. Аны ючюн а партияны шарт борчлары, политика онглары, тюз ниетли эм ишге жараулу командасы, патриот кючю да бардыла. Бизни программабыз жамауатха ачыкъды. Анга Геннадий Зюганов «ТРИ плюс СЕМЬ плюс ПЯТЬ» деп атагъанды.

Тыш къыраллы политиканы жангыча къурап, миллет къоркъуусузлукъну жалчытырыкъбыз. Бу иш юч жол бла бардырыллыкъды. Зюганов белгилегенича, биринчиден, КПРФ властьха келсе, Россейни тыш политикасы ООН-ну битеу дуния магъанасын ёсдюрюуге, НАТО-ну башхаланы ишлерине къатышыууна чек салыугъа, аны ахырда чачаргъа буруллукъду. Битеудуния аренада тюз ниетли байламлыкъла къураугъа, союзниклерибизни эм партнёрларыбызны санын кёбейтиуге энчи магъана бериллики.

Экинчиден, къарындаш къыралланы бирикдирип, жангы Союз къураууду. Анга биринчи атлам – Россейни, Украинаны, Белоруссияны эм Къазахстанны да жууукълашдырыуду.

Ючюнчюден, къыралны къоруулануы кючюн игилендириудю. Халкъ правительство сагъыш этилмей бардырылгъан реформаланы, аскер частьланы азайтыуну тохтатырыкъды эм Сауутланнган кючлени кереклерине финансла, техниканы сатып алыргъа, аскерчилени хазырларгъа ахчаны кереклиси чакълы бир бёллюкдю.

Жангы экономика политика жети жол бла бардырыллыкъды:

1. Сырьё базаны эм промышленностьну башха бёлюмлерини национализациясын бардырлыкъбыз. Ол уллу финанс ресурсланы къыралны къолунда сакъларгъа, экономиканы жангыртыргъа, башха кемчиликлени кетерирге онг берликди. Экономикагъа къырал башчылыкъ этерикди, финанс, эл мюлк, промышленность политикада планнга кёре ишлеу жангыртыллыкъды.

2. Биз, къыралда илму-техника прогрессни жетишимлерине таянып, къыралда индустриализацияны жангыча бардырлыкъбыз. Илму экономиканы битеу бёлюмлерине, бек алгъа уа электроникагъа, станокла чагъарыугъа, приборла, машинала, кемеле ишлетиуге, авиапромгъа, химияны промышленностьха къайтырча этерикбиз. Ала чыгъаргъан продукция тыш къыралладан келтирилмегенлей, жангыдан Россейде чыгъарылып башланырыкъды. Бир экосистемагъа кирген табийгъатны ахырда кирлендирмеген индустриалы паркла къураллыкъдыла. Къыралда бирикдирилген энергосистема ишлерикди. Электроэнергиягъа тарифле, ташкёмюрге , отлукъ материаллагъа багъала азайтылып, тап халгъа келтириллидиле.

3. КПРФ эллени жангыртырыгъына ийнаныгъыз. Эл мюлкге къырал болушлукъ этилликди, айныгъан къыралладача. Анга федеральный бюджетни файдасыны 10-15 проценти къоратыллыкъды. Правительство уллу коллектив мюлклени ишлерин жангыртырыкъды. Эл мюлкню жангы техника бла жалчытырыкъды. Эл мюлкде хайырланнган машиналаны ишлетиу жаны бла программала жарашдырыллыкъдыла эмда ала жашауда бардырылырча ахча бёлюнюрюкдю. Эллиле жашау журтла, культура учрежденияла, школла, больницала, поликлиникала эмда сабий садла бла жалчытыллыкъдыла. Къыралны аш-азыкъ къоркъуусузлугъу къайтарыллыкъды. Россей анга заран келтирлик оноуланы къабыл этип, ВТО-гъа кирлик тюйюлдю.

4. Халкъ ышаннган правительство жангы финанс политика бардырлыкъды. Россейни банк системасыны мурдорун къырал банкла къурарыкъдыла. Асыры уллу кредитле бла экономиканы буугъан саудюгерчи банк системаны иши тохтатыллыкъды.

5. Правительство налог системаны ишин да жангыдан къурарыкъды. Подоходный налогну жыйгъанда, къолайсызла налог тёлеуден эркин этилликдиле. Экономиканы реальный секторунда ишлеген предприятияланы налоглары да азайтыллыкъды.

6. Халкъ правительство россейли илмуну бла производствону араларында хайырлы байламлыкъланы къурарыкъды. Биринчи юч жылны ичинде биз илмугъа бёлюннген ахчаны бек аздан эки кереге кёбейтирикбиз. Илму аралагъа болушлукъ этилликди, ала къыралыбызны жангырыууну мурдору боллукъдула. Тийишли айлыкъ хакъ тёленсе, алимлени даражалары ёсерикди. Фахмулу жаш алимлеге жашау журтла берилликдиле, башха социальный болушлукъ этилликди. Аспирантланы бла докторантланы стипендиялары тёрт кереге кёбейтилликди.

7. Правительство «Покорение пространства» деген комплекс программаны жашауда бардырлыкъды. КПРФ транспортну айныуда совет къыралны сынамын хайырланырыкъды, аны битеудуния жетишимле бла байыкъдырып. Адамланы жюрютген транспортда тарифле бир низамгъа келтирилселе, ол предприятияланы къоранчларын азайтыргъа себеплик этерикди.

«Бизни программабызгъа тийишлиликде, - дегенди Зюганов, - жууукъ беш жылны ичинде промышленностьда эм эл мюлкде чыгъарылгъан продукцияны ёлчеми эки кереге, адамланы къолайлыкълары, ал тергеулеге кёре, юч кереге ёсерикдиле. Халкъ правительство нефтьни эм табийгъат газны сатыудан тюшген файданы къыралдан тышына чыгъарыуну тыярыкъды. «Скважинаны» экономикасыны орунуна айныуну экономикасы боллукъду, ол Россейни тутхучлу этерикди».

КПРФ къолайсызлыкъдан, факъыралыкъдан эм социальный бузулуудан къутулууну беш социальный амалын жарашдыргъанды:

1. Социальный магъаналы законла къабыл этилликдиле. Къырал социальный учрежденияланы санын кёбейтирикди, аналыкъны, сабийлени къоруулларыкъды, уллайгъанланы жашауларын тийишли даражагъа жетдирликди, сакъатлагъа болушурукъду. Ишсизлик, капитализмни осал къылыгъыча, жокъ этилликди. Урунганла тийишли айлыкъ хакъ аллыкъларына гарантияла къайтарыллыкъдыла, аланы ишчи болумларын, солуу заманларын къурарча, саулукъларына багъарча, билимлерин ёсдюрюрча, культураларын игилендирирча онгла къураллыкъдыла.

2. Жаш адамлагъа бла сабийлеге къыралны жанындан болушлукъ этилликди. Бизни жаш тёлю политикабыз бу излемледен къуралады: качестволу билим бериу бла хар ким да хайырланыргъа эркинди, хар ким да билимине, усталыгъына кёре ишлерге боллукъду, жаш юйюрлеге хакъсыз жашау журтла берилликдиле, юйюрню даражасы кётюрюллюкдю. Къыралда клубланы, спорт секцияланы, чыгъармачылыкъ студияланы, турист араланы уллу сети ишлерикди. Сабийге тёленнген пособие аны битеу кереклерине жетерча боллукъду. Биз сабий садланы дефицитин кетерликбиз. Кёп сабийли юйюрлеге тюрлю-тюрлю льготала берилликдиле.

3.КПРФ халкъгъа хакъсыз билим бериуню къайтарлыкъды. Вузла эм школла жабыллыкъ тюйюлдюле. Устазланы бла преподавательлени къыйынларына тийишли багъа берилликди. Билим бериуге къоранчла битеулю ич продуктну 10 процентине жетерикди. Школчула жылы аш-азыкъ бла жалчытыллыкъдыла. Студентлени стипендиялары да ёсерикди, аны алыргъа тийишлилени саны да кёбейирикди.

4.Миллетни саулугъу игиленирикди. Качестволу медицина болушлукъ хакъсыз берилликди, ол санда бек къыйын операцияла да. Уллу предприятиялада саулукъ сакълау службаланы ишлерин жангыртырыкъбыз. Элледе терк медицина болушлукъну къурау жаны бла программа жашауда бардырыллыкъды. Саулукъ сакълауда айлыкъ хакъ къыралда болгъанындан уллу боллукъду. Алай бла бийик квалификациялы врачла уллу хакъ алгъан гражданланы санына къошуллукъдула. Къыралда аурууланы комплекс профилактикасы бардырыллыкъды, санаторийлени бла курортланы хар ким да хайырланырча этилликди, саулукълу жашауну пропагандасы бардырыллыкъды.

5. Халкъ правительство культураны жангыртыргъа онгла къурарыкъды. Къысха заманны ичинде «Культураны юсюнден» законну къабыл этерикбиз. Бу сферагъа бюджетден бёлюннген ахча юч жылны ичинде эки кереге кёбейирикди.

КПРФ таукел айтады: ишге, урунуугъа бурулгъан политика Россейни жангыртырыкъды. Битеу жангыртыу жумушланы биз халкъ ючюн эмда халкъ бла бирге тамамларыкъбыз. Биз ачыкъ айырыу система къураллыгъына гарантияла беребиз: информация терроргъа, «кир» технологиялагъа, ахча хар неге да башчылыкъ этген кезиулеге жер бериллик тюйюлдю. Гражданлагъа референдумгъа къатышырча эркинликле берилликдиле. Федерация Советни членлери, толтуруучу власть органланы башчылары, шахарлада эм районлада халкъ судьяланы адамла кеслери сайларыкъдыла. Айырыуланы алларында берген антларына кертичи болмагъан депутатланы эм толтуруучу власть органланы башчыларын къуллукъларындан артха чакъырыргъа эркинлик берилликди. Къырал аппаратны саны аз боллукъду эм ол хайырлы ишлерикди. Къыралда коррупциягъа къажау ишлеген законла жарашдырыллыкъдыла. Халкъ самоуправленияны тюрлю-тюрлю формалары хайырланыллыкъдыла.

Бизни программабыз уллуду. Аны жашауда бардырыр ючюн, парламентде кёпчюлюк эмда халкъ ышаннган правительство керекдиле. 4-чю декабрьде Къырал Думагъа депутатланы айырыулада биз мындан ары жашауубузну сайларыкъбыз. КРПФ-ни программасында айтылгъан муратлагъа тутхучлулукъ этип, ол Халкъ правительствону жангы жолу болургъа керекди. Кёпчюлюкге – власть!

Зайрат ШИХАЛИЕВА,
КъМР-ни Парламентини ишин къурау, регламент эм депутат этика жаны бла комитетини председатели, Парламентде КПРФ-ни фракциясыны башчысы, КПРФ-ни Къабарты-Малкъарда регион бёлюмюню биринчи секретары.

«Россей Федерацияны Федеральный Жыйылыууну Къырал Думасыны депутатларын айырыуну юсюнден» 2005 жылда 18-чи майда чыгъарылгъан 51 ФЗ номерли Федеральный законну 59-чу статьясыны 1-чи кесегине тийишлиликде хакъсыз басмаланады.

Документле

Курданланы Салихни жашы Сулеменни Элбрус территориялы айырыу комиссияны къол кётюрюрге эркинлиги болгъан членине салыуну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясыны БЕГИМИ

2011 жылда 22-чи ноябрьде Нальчик ш. №14/1-5

«Россей Федерацияны гражданларыны айырыу эркинликлерини эмда референдумгъа къатышыргъа эркинликлерини баш гарантияларыны юслеринден» 2002 жылда 12-чи июньда чыгъарылгъан 67-ФЗ номерли федеральный законну 20-чы,22-чи,26-чы статьяларына, «Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясыны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы 2003 жылда 18-чи февральда чыгъарылгъан 23-РЗ номерли Законуну 2-чи статьясыны «е» пунктуна, «Къабарты-Малкъар Республиканы жер-жерли айырыу комиссияларыны юслеринден» Къабарты-Малкъар Республиканы 2003 жылда 8-чи январьда чыгъарылгъан 1-РЗ номерли Законуну 2-чи статьясына, Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясыны «Габачиева Светлана Анатольевнаны Элбрус территориялы айырыу комиссияны къол кётюрюрге эркинлиги болгъан членини къуллугъундан эркин этиуню юсюнден» 2011 жылда 11-чи ноябрьде чыгъарылгъан 11/1-5-чи номерли бегимине тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясы **бегим этеди**:

1.Курданланы Салихни жашы Сулеменни Элбрус территориялы айырыу комиссияны къол кётюрюрге эркинлиги болгъан членине салыргъа. Ол 1962 жылда туугъанды, бийик профессионал билими барды,муниципальный къуллукъчуду,Элбрус муниципальный районну жер-жерли администрациясыны жашау журтла-коммунальный мюлк,архитектура эмда шахарда къурулушла жаны бла бёлюмюню таматасыды. Аны комиссияны къауумуна «Справедливая Россия» политика партияны Къабарты-Малкъар Республикада регион бёлюмю кёргюзтгенди.

2.Бу бегимни асламлы информация органлада басмаларгъа эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясыны Интернет-сайтына салыргъа.

Айырыу комиссияны Председатели В.М.ГЕШЕВ
Айырыу комиссияны Секретары АТМЫРЗАЛАНЫ И.А.

Карамизов Хасан Музарифовични Чегем территориялы айырыу комиссияны къол кётюрюрге эркинлиги болгъан членине салыуну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясыны БЕГИМИ

2011 жылда 22-чи ноябрьде Нальчик ш. №14/2-5

«Россей Федерацияны гражданларыны айырыу эркинликлерини эмда референдумгъа къатышыргъа эркинликлерини баш гарантияларыны юслеринден» 2002 жылда 12-чи июньда чыгъарылгъан 67-ФЗ номерли федеральный законну 20-чы,22-чи,26-чы статьяларына, «Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясыны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы 2003 жылда 18-чи февральда чыгъарылгъан 23-РЗ номерли Законуну 2-чи статьясыны «е» пунктуна, «Къабарты-Малкъар Республиканы жер-жерли айырыу комиссияларыны юслеринден» Къабарты-Малкъар Республиканы 2003 жылда 8-чи январьда чыгъарылгъан 1-РЗ номерли Законуну 2-чи статьясына, Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясыны «Варитлов Владимир Заурбиевични Чегем территориялы айырыу комиссияны къол кётюрюрге эркинлиги болгъан членини къуллугъундан эркин этиуню юсюнден» 2011 жылда 11-чи ноябрьде чыгъарылгъан 13/1-5-чи номерли бегимине тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясы **бегим этеди**:

1.Карамизов Хасан Музарифовични Чегем территориялы айырыу комиссияны къол кётюрюрге эркинлиги болгъан членине салыргъа. Ол 1955 жылда туугъанды, бийик профессионал билими барды,муниципальный къуллукъчуду, «Чегем муниципальный районну жер-жерли администрациясыны билим бериу управлениясы» муниципальный учрежденияны таматасыды. Аны комиссияны къауумуна «Единая Россия» политика партияны Къабарты-Малкъар Республикада регион бёлюмю кёргюзтгенди.

2.Бу бегимни асламлы информация органлада басмаларгъа эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясыны Интернет-сайтына салыргъа.

Айырыу комиссияны Председатели В.М.ГЕШЕВ
Айырыу комиссияны Секретары АТМЫРЗАЛАНЫ И.А.

Черек муниципальный районну Къашхатау шахар поселениясы, Бабугент,Герпегеж эмда Зарагиж эл поселениялары муниципальный къуралыуланы айырыу комиссияларыны полномочияларын Черек территориялы айырыу комиссияны боюнуна салыуну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясыны БЕГИМИ

2011 жылда 22-чи ноябрьде Нальчик ш. №14/3-5

«Россей Федерацияны гражданларыны айырыу эркинликлерини эмда референдумгъа къатышыргъа эркинликлерини баш гарантияларыны юслеринден» Федеральный законну 24-чю статьясыны 4-чю пунктуна, «Къабарты-Малкъар Республиканы жер-жерли айырыу комиссияларыны юслеринден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 1-чи статьясыны 4-чю кесегине тийишлиликде эмда Черек муниципальный районну Къашхатау шахар поселениясыны, Бабугент,Герпегеж,Зарагиж эл поселенияларыны жер-жерли самоуправление Советлерини тилеклери бла Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясы **бегим этеди**:

1.Черек муниципальный районну Къашхатау шахар поселениясы, Бабугент,Герпегеж эмда Зарагиж эл поселениялары муниципальный къуралыуланы айырыу комиссияларыны полномочияларын Черек территориялы айырыу комиссияны боюнуна салыргъа

2.Бу бегимни асламлы информация органлада басмаларгъа эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясыны Интернет-сайтына салыргъа.

Айырыу комиссияны Председатели В.М.ГЕШЕВ
Айырыу комиссияны Секретары АТМЫРЗАЛАНЫ И.А.

Брифинг

Къоркъуусузлукъну жалчытыугъа тышындагъы кючле да къошуллукъдула

КъМР-де МВД-да бу кюнледе болгъан брифингде сёз Къырал Думагъа депутатланы айырыулагъа хазырланыуну кезиуюнде эмда ала бардырылгъан заманда къоркъуусузлукъну жалчытыуну юсюнден баргъанды. Ич ишле министерствону жамауат низамны жалчытыу жаны бла управлениясыны таматасыны орунбасары Жаппуланы Юрий бу иш тийишлисича бардырыллыгъына ышандыргъанды. «Полицияны келечилерине буюруллукъ жерле шарт белгиленнгендиле, ала бла алгъаракъладан окъуна ушакъ этилип, къалай ишлериклери ангылашдырылгъанды. Айырыу участкала шёндюден окъуна тинтиледиле, алада къоркъуусузлукъ жалчытыллыкъды»,-дегенди.

Брифингге къатышханла.

Россейни МВД-сыны Нальчик шахарда управлениясыны жамауат низамны сакълау жаны бла таматасыны орунбасары Мухамед Нагоевну билдириуюуа толуракъ болгъанды. Ол айтханнга кёре, айырыула бардырылгъан кезиуде жамауат низамны сакълаугъа управленияны энчи составыны 75 проценти къатышдырыллыкъды. Хар айырыу участкада 7-10 полициячы боллукъду, алагъа тышындан келген кюч структураланы келечилери да къошуллукъдула.

«Россей Федерацияны гражданларыны айырыу эркинликлерини эмда референдумгъа къатышыргъа эркинликлерини баш гарантияларыны юслеринден» федеральный законну излемлерине тийишлиликде 102 айырыу участкада айырыу комиссияланы членлери бла тюбешиуле болгъандыла. Алада управлениягъа буюрулгъан жерде айырыула бардырылгъан кезиуде хал таплай сакъланырча мадарла сюзюлгендиле, тийишли оноула да этилгендиле. Айырыу участкалада терроризмге, от тюшюуге къажау амалла не халда болгъанларына къаралады. Бир-бир жерледе кемчиликле ачыкъланнгандыла, анга кёре, актла жарашдырылгъандыла, аланы кетериу жаны бла предложенияла да берилгендиле.

Мухамед Нагоев дагъыда орамлада, жоллада ГИБДД-ны Нальчикде бёлюмюню къуллукъчулары тинтиуле бардыргъанларын, алагъа жашау журтла- коммунальный мюлкню специалистлери да къатышдырылгъанларын билдиргенди. Андан сора да, жоллада къоркъуусуз жюрюуню жалчытыу энчи планнга кёре бардырыллыгъын чертгенди. Ол айтханыча, айырыула бардырылгъан кезиуде машинала тохтагъан жерле участкаладан 300-500 метр узакълыкъда боллукъдула. Къол кётюрюуле башланнган кюнден а ала бошалгъынчы айырыу участкаланы къатларында, артыкъда алагъа жууукъ жерледе, автотранспортну салыргъа эркин этиллик тюйюлдю.

Полицияны къуллукъчусу айырыуланы аллында ала бардыраллыкъ жерледе эмда аланы тийрелеринде юйлени башларына, подвалларына къарарыкъды. Дагъыда акъылларындан кемлени, тюрмеден чыкъгъанланы, ичгичилени, экстремист ниетлилени, право низамгъа бузукълукъ этерле деп ишеклик туудургъан адамланы да тинтирикдиле.

Битеу бу жумушла тамамланылыр ючюн, жууаплылыкъ МВД-ны таматасыны орунбасарларыны бла бёлюмлерини башчыларыны боюнларына салынады. Ала жамауат низамны сакълаугъа чыкъгъан нарядлагъа не этерлерин кеслери дайым да ангылатып турлукъдула.

Алайды да, 2011 жылда 4-чю декабрьде айырыу участкалада право низам къалай сакъланнганына хар сагъатдан къараллыкъды эмда КъМР-де МВД-да Оператив штабха билдирилип турлукъду.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Гитче бизнесге - къырал болушлукъ

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Муниципальный программаланы жалчытыуда ол амал бла гитче бизнес бла кюрешгенлеге 20 миллион сом бёлюнюрюкдю. Кадрланы хазырлаугъа 1 миллион сом эм предпринимательлени жаш школасы битеуроссей организациясыны республикалы бёлюмюн ачаргъа 2,16 миллион сом бёлюнюрюкдю.

Гитче бизнесге финанс жаны бла болушлукъ этерге къырал механизмлени жашауда бардырыу бла байламлы къауум иш да этиледи. Сёз ючюн, жаш тёлюню арасында эм иги бизнес-оюм деген конкурсну итогларына кёре, 12,5 миллион сом багъасы 42 грант берилгенди. Къабарты-Малкъар Республиканы гарантия фондуна тюшген 50 заявкагъа кёре, ол организация 200 миллион сомгъа поручитель боллукъду деп оноу этилгенди. Битеу да ол заявкала бла 420 миллион сом кредит алынырыкъды.

Бюгюнлюкге гитче бизнес бла кюрешген 30 предпринимательге банкдан алгъан кредитлерини процентлерини бир къауумукъайтарылгъанды. Битеу да берилген кредитлени ёлчеми 300 миллион сомдан озгъанды.

Инновация проектле бла кюрешген 3 предпринимательге 1,2 миллион сомгъа болушлукъ этилгенди. Андан сора да, эки предпринимательге предприятияларын электрокючлеге къошханлары ючюн этген къоранчланы бир кесеги къайтарылгъанды. Бёлюннген субсидияланы ёлчеми 842 минг сом болгъанды.

Х. АЗРЕТОВ.

Бир акъылгъа келалмагъандыла

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Муниципальный органланы башчылары бла жыйылыула бардырылгъандыла, бу ишни къураугъа жууаплы адамла белгили болгъандыла, методика рекомендацияла берилгендиле. Кадрланы юслеринден айтханда, устазланы бу курсну юйретирге тьюторланы командалары хазырларыкъды»,-деп билдиргенди ол.

Валентина Наразинаны доклады кёп даулаш туудургъанды. Жамауат палатаны башчысыны орунбасары Атталаны Жамал быллай уллу курсха асыры аз заман берилгенин чертгенди. Адам хар не жаны бла да билимли болургъа тийишлиди. Инсан, динлени бир бирден айырмай, аланы барысыны да айныу тарыхларын, баш муратларын билирге керекди, деп белгилегенди ол.

СКГИИ-ни культурология кафедрасыны башчысы, профессор Елена Ахохова, ата-анала кеслери бир динни сайлап, сабийлени анга окъутуу хайыр келтирмезлигин айтханды. Нек дегенде хар ким да неге ийнана эсе да, аны айырлыкъды. Ол а къоншу халкъланы юслеринден билирге аз да себеплик этмейди, адамланы бир бирден бютюн бек айырады, дегенди ол.

Динлеге окъутхан дерслени кийириуню юсюнден оюмларын республиканы Муслийманларыны дин управленияларыны башчысы Хазретали Дзасежев бла КъМР-ни Православный килисаларыны благочинныйи Валентин Бобылёв да айтхандыла. Муфтийни оюмуна кёре, сабийлени динлеге юйретиу терроризмни, экстремизмни эм башха-башха халкъланы келечилерини араларында бир бирни кёрюп болмаулукъну къурутугъа болушурукъду. Дагъыда дин организацияла билим бериу процессге тири къошулургъа керекдиле. Нек дегенде бусагъатдагъы жашауну кёп-тюрлю аман болумларына къажау кюрешни къырал структурала бла дин организацияла биригип бардырсала керекди. Аллай практиканы мен кёп тыш къыраллада кёреме, дегенди ол.

Валентин Бобылёв а ала алгъаракълада христиан эм муслийман динлени тутхан жаш адамлагъа лагерь къурагъанларын, андан ала ахшы оюм этип кетгенлерин билдиргенди. Ол да динлеге юйретиу хар не жаны бла да иги боллугъун айтханды эм анга жууаплы кёзден къараргъа кереклисин чертгенди.

Жыйылыуну ахырында КъМР-ни Жамауат палатасыны башчысы Пшикан Таов оюм этгенден, дуния динлени бла светский этиканы дерслерин школ программагъа кийириу сабийни низамлыкъгъа юйретирикди, жууаплы гражданинча ёсдюрюрге себеплик этерикди. Жюрегинде ийманы болгъан а аман ишле бла кюреширик тюйюлдю, дегенди ол.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

ЖЫЛЛА ЭМ АДАМЛА

Тынгылылыкъ - аны айырмалы ышаны

Женгил да, ушагъылы да кийиннген бу ариу, субай санлы тиширыуну биринчи кере кёргенибизде, бизни аллыбызда Нальчик шахарда ич ишлени Ленин район бёлюмюню бек иги следовательлеринден бири сюелгенине ийнанып къалыргъа къыйын эди. Алай Баразланы Исхакъны къызы Халимат а кертиси бла да уллу профессионалланы санына киргенди.

Андан бери кёп жылла оздула. Беппайланы Сергейни юйюнде, башха жерледе да анга тюбесек, саулукъ-эсенлик соруп, жарыкъ саламлаша турдукъ. Айта кетейик, Халимат анасыны жанындан белгили жырчыбызны экиге айланнган эгечиди. Ма сора сунмай тургъанлай сейирлик тюбешиу. Быйыл мен 15-чи августда Анталиядан Нальчикге къайтып келе, халкъла аралы уллу аэропортну экинчи этажында бери учарыкъ самолётну сакълап тургъанымлай, тири атлап, мени таба ышара-ышара келген тиширыуну кёрдюм. Ол Баразланы къызы болгъанын арсарсыз таныдым.

Сёз нёгер да тапмай, жангызлай эригип тургъанымлай, манга бир уллу ахшылыкъ къошулгъанча болдум. Ол да бир туугъан къарындашына тюбегенча къууаннганы бетинден кёрюнюп тура эди. Тюркню бек уллу шахары Стамбулда жашагъан Баразланы тойларына баргъанын да айтды. Бизге Нальчикни аэропортунда аны къызы Фатима бла киеуюю Эдик, тёртжыллыкъ туудугъу Ийнал тюбедиле.

Халимат КъМР-ни МВД-сыны системасында 1993 жылда майор чыны бла пенсиягъа кетгинчи жыйырма беш жылдан артыкъ заманны ишлегенди. Анга кёп кезиуледе адамланы ырысхыларын сыйырып, къоркъутуп, ол угъай да, ёлтюрюп окъуна алыр муратда этилген аманлыкъ, тонау бла байламлы, дагъыда башха аллай къыйын ишлени тинтирге буюргъандыла. Халиматха милицияны майору деген чын берилгени, ол къуллукъ этген совет жыллада республиканы ич ишлерини органларында «Усталыгъына кёре бек иги» деген атны жюрютгени да бошдан тюйюл эдиле.

-Сабий заманымда лётчик болургъа бек сюе эдим. Кесими ол къыйын сынаугъа, керти да уллу чыдамлыкъны, тириликни да излеген усталыкъгъа хазырлай, спорт бла кёп кюрешгенме, ишде, окъууда, жашауда да хыра, хомух угъай, къаты да, тёзюмлю да болургъа итиннгенме,- дейди энди Халимат. Алай къадар анга башха жолну хазырлайды. Жашлай окъуна право низамны сакълаучу органларында ишлеп башлайды.

Республиканы Баш сюдюнде сюд заседанияланы секретары болуп тургъанды. Школдан сора КъМКъУ-ну история факультетин, аны бла бирге Орджоникидзеде университетни юридический факультетин бошайды.

Ленин РОВД-ны охрана пультуну дежурный офицери Халимат айтылгъан затны жерге салмай эте билиую, эслилиги, не тюрлю къыйын кезиуде да абызырамай, амал табаргъа усталыгъы бла кесине терк окъуна эс бурдурады. Следователь болуп ишлей, ол хар затны да кеси аллына эте билирге, ишни, ууакъ-тюегине дери да тинтип, теренине жетерге, тюрлю-тюрлю шартланы оюмлулукъ бла тенглешдирип, алагъа кёре хыйсап эте, бузукълукъ этгенни битеу терсликлерин ол угъай деп айталмазча, кёзюне тутуп, ачыкъларгъа юйренеди. «Хар юрист психолог, педагог да болургъа, адамла бла сёлеше, аланы кесине ышандыра, ич сёзлерин айтдыра билирге керекди», - дейди ол.

Терсленнген адамланы уллу жашырынлыкъда тутхан ич сёзлерин Баразланы къыз къалай айтдыра билгенин быллай юлгю да ачыкъ кёргюзтеди. Шахарда кёбюсюнде тиширыулагъа чабып, уруп-тюйюп, къоркъутуп, табылыннган затларын сыйырып кетген кезиуле боладыла. Ала терк-терк къайтарыладыла. Юйлеге кирип, къарт-къарыусузланы тонап, орамлада ётюп баргъан жаш къызланы къулакъ сыргъаларын, жюзюклерин, сагъатларын, кёзлери къарагъан юс кийимлерин сыйырып айланнган аманлыкъчы жыйын белгили болады. Ала уа ючюсю да къызла эдиле. Аланы тутадыла. Бир жерде да ишлемей, тонау, урлау, сыйырыу бла баш кечиндирип айланнганла бла сёлешген тынч тюйюл эди.

Алай Халимат Исхаковна, кенгден хапар айта келип, аланы кеслерине жетгенде уа, сюйселе, сюймеселе да къулакъ салырча этеди. Къызланы жюреклерине жол табады. Алгъа: «Бир зат да кёрмегенбиз, бир зат да билмейбиз, бир зат да билдирлик тюйюлбюз», - деп, къаты аякъ тирерге кюрешгенликге, айтмай болмазлыкъларын ангылайдыла.

Ырысхыларын сыйыртханланы айтханлары, аланы бла аманлыкъчыланы бирге тюбешдириу, тоналгъан, сыйырылгъан затланы кёргюзтюу, бек башы уа - ала бла этилген ушакъла къызланы тиллерин ачадыла. Хар затны да болушун болушунлай боюнларына аладыла. Кеси да къыз ёсдюрген ана, ала аманлыкъчыла эселе да, тутулуп кетгенле артда башларына эркин болгъандан сора тюз жолгъа тururларына болушханды, къалай жашаргъа, неден башларгъа боллугъуну юсюнден аны бла кенгеширге келгендиле.

Юйлени тонау, саудюгерчилик бла байламлы не къадар ишни тинтирге, мебель, ювелир керекле сатып, хыйлалыкъла этип, он мингле бла ахча тюшюрюрге кюрешгенле бла анга ненча кере тюбеширге тюшгенди. «Орус эм малкъар тилледен сора да, къабарты тилни да уста билгеним мени ишимде республикада жашагъан миллетлени адамлары бла эркин сёлеширге онг бергенди, кеси тиллеринде сёлешсенг а, ала санга уллу ышаныулукъ бла къарагъандыла», - дейди бюгюнлюкде ол.

Бу тиширыу кесини ишин бек сюйгенди, ол аны битеу жашауун къыйматы болгъанды. Шабат кюн аны кабинетинде олтуруп, хапар айтханыбызда, керти да тауушлукъ жай эртген эди, адамла паркга, суу, кёл жагъалагъа тебирей эдиле. Аны уа солур заманы жокъ эди - кезиулю иш бла байламлы анга он сагъатда шагъатла келирге керек эдиле.

Къыйынлыгъын айтмасакъ да, аны иши асыры кёпден юй жумушларына къарагъа да заманы болмагъанды. Насыпха, Халиматны, болса да аллай болсун дерча, иги къызы ёсгенди. Фатима бизни университетни анасы окъугъан история факультетин къызыл диплом бла бошагъанды. Андан сора да, эки диплом алгъанды. Бирин - шёндюгюлю гуманитар университетни, экинчисин а - Ростовну юридический академиясын тауусуп.

Кесини баш борчундан сора да, коммунист Баразланы къыз Ленин РОВД-ны тинтиу бёлюмюню партия организациясына башчылыкъ этгенди, райотделни партбюросуну члени болгъанды, аны тиширыу советине, халкъ контроль къауумуна башчылыкъ этерге да анга ышаннгандыла. Къачан да къайгъырыулары кёп болгъанды.

Буюрулгъан жумушну, анга ышанылгъан затны, ким да бюсюрерча, тынгылы да, заманында да этерге юйреннгенди. Милицияны майору Баразланы Халиматны сураты РОВД-ны Сыйлы къангасындан бир заманда да кетерилмегенди. Жаш следовательлени сорур, иги ангыламагъан затлары болса, кёп кезиуледе анга келгендиле. Болушуругъуна, аны иш сынауу, билими да жетеригине ийнаннгандыла. РОВД-ны алгъыннгы начальнигини заместители, милицияны майору, следствие бёлюмге башчылыкъ этип тургъан Муаед Тхабисимов аны юсюнден кёп махтау сёзле айтханды, ишине, адамлыгъына да уллу багъа бергенди.

Бу сейирлик тиширыу, милиция формасын тешип, пенсиягъа чыкъгъанлы онтогъуз жыл болгъанды. Алай ол ишсиз бир кюнню да оздурмагъанды. «Каббалкимпекс» тышэкономика ассоциацияны бёлюмюню таматасы, «Намыс» коммерция банкны конкурс жаны бла управляющийи, «Нальчик» бизнес клубну директору, ётмек заводну юридический службасыны начальниги болуп ишлегенди. Бюгюнлюкде уа машинала ишлеучю заводну юридический службасына таматалыкъ этеди. Он жылны ичинде шахарны тиширыуларыны советини ревизия комиссиясыны председатели болуп тургъанды.

МВД-ны системасында ишлеген жылланы ичинде Халимат Исхаковнаны урунуу китапчыгъында онла бла саналгъан бюсюреу эм ыспас сёзле, ахча саугъала берилгенлери жазылгъандыла. Аны КъМР-ни МВД-сыны Сыйлы грамотасы, «Ахшы къуллукъ этгени ючюн» деген майдал, «МВД-да айырма къуллукъ этгени ючюн» деген белги, кёп жылланы бет жарыкълы ишлегени ючюн СССР-ни Баш Советини Президиумуну атындан «Урунууну ветераны» деген майдал бла саугъалагъандыла.

Халимат, керти да, уллу юйюрнюю Жаннетден, Жабраилден, Фатимадан, Зоядан, Женядан, Сафардан, Любадан, Борисден сора туугъан онунчу сабийи болгъанды. Токъсан тёрт жыл жашап, мындан онбир жыл алгъа дуниядан кетген аналары Беппайланы Жамботну къызы Саудат «Жигит ана» деген майдалны ёшюнюнде ёхтемлик бла жюрютгенди.

Былайда бир затны айта кетерге тийишлиди. «Заман» газетни редакциясында Уллу Ата журт урушда ёлген неда ол жыллада фашистлени къолларындан жоюлгъан журналистледен он адамны тукъумлары жазылып, мермер ташдан ишленнген мемориал къанга тагъылып турады. Аладан экиси Саудатны эгечлеридиле. Аталары Жамботну бла къызы Фатиматны гитлерчиле илишаннга салып ёлтюргендиле, Фаризатны уа, асмакъгъа асып, юч кюнню алыргъа къоймай тутхандыла. Ма аллай бушуулукъда кюе-бише жашагъанды хайт деген он сабий ёсдюрген жигит ана.

-Биз жаш заманда «Советская молодёжь» газетде Баразланы Борис ишлеучю эди, ол санга жууукъ жетеми эди?- деп сорама Халиматха. Ышаргъан да этип:

-Ол мени туугъан къарындашым эди, - дейди. –МВД-ны системасында кёп жылланы ишлеп, подполковник чыны бла мени бла бир жыл пенсиягъа чыкъгъан эди. Мудах бет алып, ол ёлгенли бир жыл болады деп къошады.

Он сабийни атасы Беппайланы Тенуну жашы Исхакъ 88 жыл жашап ауушханлы уа отуз тогъуз жыл болгъанды. Иги атадан бла анадан туугъан сабийле-эгечле, къарындашла, бир бирге билеклик эте, ахшы адамла болуп ёсгендиле. Бек кичилери Халимат а бюгюнлюкде да юйюрню адамларыны ауур жюгюню аслам кесегин кесини боюнуна алгъанлай турады. Жыл саны уллая келгенине да къарамай, борчун намыслы толтурады, ол алыкъа жаш заманындача тириди, субайды, бек башы уа-иш кёллюдю!

Бу кюнледе уа кесини урунуу стажыны 50-жыллыкъ юбилейин белгилерге хазырланады. Биз а анга ахшы къууумларынг кёп болсунла, сюйген къызынг Фатима бла туудукъчугъунг Ийнал къууандыргъанлай турсунла, дейик.

АЛИКАЛАНЫ Владимир.

Илму

Бурун шартларын таза сакълагъан тил

Бусагъатдагъы тюрк тиллени эски тюрк тил бла тенглешдирген алимле «къарачай-малкъар тил бурун шартларын таза сакълагъанды» деген оюмгъа тийишгендиле. Тюрк тиллени этимология сёзлюгюн эм эски тюрк тилни сёзлюгюн хазырлауда кёп «киритлеге» ол «ачхыч» болгъанды. Аны ючюндю битеу да тюрк дуния эм саулай тюркологла «Къарачай-малкъар тилни ангылатма сёзлюгюню» басмадан чыкъгъанына аллай уллу хурмет бла тюбегенлери. Газетледе эм журналлада рецензентле, анга бийик багъа берип, кёп махтау-бюсюреу сёзле айтханлары да.

Ол басмадан чыгъып башлагъанлы быйыл онбеш жыл толгъанды. Аны биринчи тому 1996 ж.(А-Ж,)-1016 бет; экинчи тому-2002 ж.(З-Р)-1168 бет; ючюнчю тому 2005 ж.(С-Я)-1157 бет беш минг тираж болуп басмаланнганды. Сёзлюк, кертиси бла да, халкъ китап болгъанына заман шагъатлыкъ этеди. Ол жарашдырылып башлагъан заманлада мен студент эдим. Халкъыбызны саулай интеллигенциясы бир къауум жылны, иги къууум эте, кеслерини ёз ишлерин бир жанына салып, къадалып, суратлау литературадан карточкала жаза эдиле. Аны юсюне ана тилде чыкъгъан газет-журнал эм къол бла жазылып тургъан фольклор материалла да жыйышдырылгъан эдиле.

Бу уллу халкъ ишде жазыучула, корреспондентле, устазла, студентле да алимлеге иги билеклик этгендиле. Саулай ана тилни сёз байлыгъын бирге тийишдирип, магъаналарын ангылатып, шатык юлгюле келтирип, окъуучуланы санын кёбейтир муратда орус тилге да кёчюрюп жарашдырылгъан иш тарых магъаналы, илму жаны бла да уллу къыйматлы боллугъуна ишеклик жокъ эди.

Малкъар халкъны алчы адамларыны кючю бла миллионнга къаршы юлгюсю болгъан илму картотека тийишдирилген эди. Ол картотеканы мурдорунда бир ненча сёзлюк, монография, диссертация эм терен магъаналы статья жазылгъандыла. Кертиди, иш ауур болгъаны себепли кёпге да созулгъанды.

Болсада, «жарлыны танасы ёгюзлюк этер» дегенлей, штатда ишлеген алты-жети илму къуллукъчуну кючю бла иш толусунлай тамамланнганды эм халкъгъа жетгенди. Эсимдеди, сёзлюкню къол жазмасы жазылып бошап, тёрт экземпляры машинкагъа урулуп, аланы кабинетиме жыйгъанда, отоуну асламы къагъытладан толгъан эди. Артда саулай тиражны типографиядан уллу машина бла келтиргенлеринде, битеу коллектив къууанч тыпырлы болуп, къарты-жашы да китапланы складха ташый эдиле.

«Къарачай-малкъар тилни ангылатма сёзлюгюню» даражасыны, сыйыны, къыйматыны, магъанасыны юсюнден кёп тийишли эм ыспас сёзле айтылгъандыла, жазылгъандыла. Энчи чертирге тийишлиди, саулай юч томну да багъасын къырал тёлегенди. Ол бек уллу къоранчды. Мен, Гуманитар тинтиуле бардыргъан институтда директорну илму иш жаны бла орунбасары болуп ишлей, ол затланы башым бла ётдюргенме. Аланы бюгюн газет окъуучулагъа не ючюн айтама? Кёп болмай Карачаевск шахарда профессор Магомет Хабичевни 80-жыллыгъына жораланнган илму конференцияда «ана тиллеге алгъындан эсе къырал аз эс буруп тебирегенди» деген оюм айтылгъанды. Ол, сёзсюз, алай бола барады. Россейни регионларында къырал тиллени айнытыу - миллет политиканы бир сатырыды. Къыралда уа миллет политика къуруп барады. Ол алай болса да, биз хар заманда бирeу этерикни ызындан сюребиз да, кесибиз эталлыкъны уа этмейбиз неда артха салабыз.

Энди ол мен сагъыннган сёзлюкню тиражын белгилей туруп, къаллай бир хапар, таурух жюрюй эди: азды, жетмей къаллыкъды, д.а.к. Бюгюнлюкде уа, онбеш жылдан сора, китапланы асламысы складда къаланып турадыла. Москвада чыкъгъан «Нартла» да (он мингнге жууукъ китап) ол халдадыла.

Сора къайдады да бизни «таулулугъубуз», халкъ сезимибиз, миллет даражалыгъыбыз? Ана тилибизде чыкъгъан газетлерибизни-журналларыбызны алмасакъ, окъумасакъ, юйдегиле бла эм сабийле бла кеси тилибизде сёлешмесек, сора кимге да не кёлкъалды болабыз?

УЛАКЪЛАНЫ Махти,
филология илмуланы доктору, профессор, Къарачай-Черкес эм Къабарты-Малкъар республикаланы «Илмусуну сыйлы къуллукъчусу».

Жетишим

Фахмулулугъун ара телевиденияда кёргюзтгенди

Ара телевиденияны биринчи каналында «Большая разница» деген чам бериуде бек фахмулу адамланы кёргюзтюучюдюле. Алай 27-чи ноябрьде Одессаны драма театрында бардырылгъан бериуге хасаниячы жаш Къайгъырмазланы Даниель бла Рузиль Гатин бирге «Спартак-Нальчик» бла «Рубин» футбол командаланы комментаторларыны сыфатларын кёргюзтгендиле. Ала футболчула къалай ойнагъанларын Рузиль татар, Даниель а малкъар тилледе айтханлары бютюн хычыуун кёрюннгенди.

Къайгъырмаз улу, Москвада артист усталыкъ ала тургъанындан сора да, быллай эришиулеге къатышып, миллетни атын иги бла айтдырады.

МАМАЙЛАНЫ Алий.

Жандауурлукъ

Интернатчылагъа - саугъала

Ноябрь айда Тырныауузну 7-чи номерли интернат школунда эки къууанчлы иш болгъанды. Бек алгъа ары Элбрус районну почтамтыны бла «Домострой» фирманы таматалары учреждениягъа тюрсюнлю телевизор алып берген эдиле. Кёп болмай а интернатчылада къонакъда район администрацияны башчысы Малкъарланы Аслан эм Россейни ФСБ-сыны чекчи управлениясыны аскерчилери таматалары Анатолий Пугачёв бла бирге болгъандыла. Ала сабийлеге спутник антенна келтиргендиле эм татлы ашарыкъла бла сыйлагъандыла.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

Унутулмазлыкъ дерсле

Сыйлы ыннаны хапары

Зольск районну Сармаково элини орта школунда «Миллетлени араларында культура байламлыкъла» деген темагъа «тёгерек стол» болгъанды. Анда школчула малкъарлыланы бла къабартылыланы араларында шуёхлукъну, къарындаш байламлыкъланы кючлендириуню амалларын сюзгендиле, анга аталып жазылгъан сочинениялагъа тынгылагъандыла.

Ишле кёп эдиле, алай барысындан да бег а 8-чи классны окъуучусу Аминат Лигидованы «Акъылманлыкъгъа баш урама» деген ишин жаратханма. Ол поэт Осман Сарывеллини, Гыттыуланы Максимни да назмуларындан юлгюле келтиргенди.

- Бюгюн миллетле аралы культураны, бир бирге тёзюмлюкню юсюнден кёп айтадыла,-деп жазады кесини сочинениясында Аминат. - Россейча, уллу къыралда бир бирни ангылаулукъну магъаналылыгъыны юсюнден сагъыш этмей да жарамайды. Бизни гитче республикабызда - Къабарты-Малкъарда уа кёп миллетлени келечилери шуёхлукъда, бир бирни ангылап жашайдыла.

Сармаково бла Кичибалыкъ элле Зольск районну бек ариу жерлеринде орналгъандыла. Аладан биринде къабартылыла жашайдыла, мен да ол элденме. Башхасында- таулула. Ала, къарындашлача, буруннгулуланы адет- тёрелерине кертичи бола келгендиле.

Шуёхлукъ, къарындашлыкъ деген сёзлени магъаналарын билир ючюн, библиотекагъа атланмагъанма, ол угъай да, Интернетге да кирмегенме. Тюзюнлей, элибизде чачын заман агъартхан тиширыугъа баргъанма. Анга токъсан жыл болады. Ол сейирлик хапарчыды. Кёпню биледи, кёп кёргенди. Анга жумушуму айтханымда, бети жарып: «Къызым, сен керти да сейирлик затны юсюнден билирге сюйюп келгенсе, аны юсюнден не къадар айтып турсанг да, кёплюк этерик тюйюлдю»,-дегенди.

Бизни ушагъыбыз артыкъ кёп заманны алмагъанды. Болсада шуёхлукъну, къарындашлыкъны юсюнден мен аллай бир кёп зат билгенме, аны тенглериме да айтыргъа ашыкъгъанма.

Сёз нёгерим бла озгъан ёмюрню отузунчу жылларына жетгенбиз. Ол гитче къызчыкъ эди, алай ана тили - къабартыча, тауча да уста сёлеше билгенди. Атасы уа «сау туругъуз» деген сёзню ариу, шатык айтыргъа юйретгенди. Аны таулу жууукълары да кёпдюле. Ол аланы барын да ёз адамларынча сюйгенди. Таулулагъа шуёхла угъай, къарындашла дейди. Аланы араларында байламлыкъла асыры къатыдан ала бир бирлерине къонакъгъа барсала, иги кесек заманны туруп къайта эдиле.

Къарындашларыны юсюнден уллу сюймеклик бла айта, ол бек татыулу айран таулулада, бек иги хычинле да алада, жюнден эшилген затланы да бек игилери таулу тиширыуланы къолундан чыкъгъанларын айтханды. Сора кюбюрден эшилген жаулукъну чыгъарып, манга кёргюзтгенди. Аны таулу тиширыу къыркъынчы жыллада саугъагъа берген эди. Жаулукъну къолу бла сылап, Евгения Джахфаровна Лигидова (ыннаны аты алайды) бир кесек мудах болуп, былай къошханды: «1944 жылны март айында манга жыйырма тёрт жыл бола эди. Бюгюнча эсимдеди, сууукъ эди. Биз - эллилени уллусу, гитчеси да - жолгъа чыгъып, таулуланы кёчюрюп баргъанда, жиляп сюеле эдик. Алагъа тёзюмлюк, ахшы жолгъа барырларын, терк къайтырларын да сюйгенибизни билдире эдик. Анда, кёчгюнчюлюкде, бизни малкъарлы къарындашларыбыз, къыйын болумлагъа тюшгенлерине да къарамай, акъыллылыкъларын, тёзюмлюлюклери, иш кёллюлюклери бла къадаргъа хорлатмагъандыла. Халкъ бюгюлмегенди, миллетин, тилин, адетин, тёресин, культурасын сакълаялгъанды, алай бла туугъан журтларына да къайтханды».

Дагъыда мени эсиме телевиденияда Малкъар халкъны жангырыууна жораланып бардырылгъан ингир тюшгенди. Сахнада мени бла бир классда окъугъан Астемир Мешев республикада атлары кенг белгили эки жырчыны - Тёппеланы Алимни бла Газаланы Алимни - араларында сюеле эди. Астемир кеси жазгъан назмуланы окъугъанында, залда олтургъанла бары да толкъун къарсла бла ыразылыкъларын билдиргендиле.

Малкъарлыла туугъан журтларына къайтхандан сора юйле ишлегендиле, сабанлагъа будай сепгендиле, сабийле ёсдюргендиле. Ол жыллада мени сёз нёгерим школда устаз, аны баш иеси Галим Лигидов а Кичибалыкъда партия организацияны секретары болуп ишлегенди. Урушдан сора жылла къыйын эдиле. Таулулагъа журтла ишлерге керек эди. Аланы юсюнден хапар айта, Женя Къулийланы Къайсынны бла Алим Кешоковну араларында болгъан уллу шуёхлукъну юсюнден эсгергенди, Мечиланы Кязимни назмуларын а малкъар тилде кёлден окъугъанды. Ол кеси да малкъарлыланы кёчюрюрден алгъа эки жылны Кичибалыкъда жашап кетгенин айтханды.

Тюбешиуюбюзню ахырында устазлыкъ ишге жашауун алтмыш жылын берген, кёпню билген, кёпню кёрген устаздан былай соргъанма: «Ол бюгюннгю жаш тёлюге не айтырыкъ эди?». Тиширыу, кёп сагъыш эте турмай, былай дегенди: «Шуёхлукъну кючлендиригиз, ол эди уруш къазауатда душманны хорлагъан, башха халкъланы культураларын багъалай билигиз, нек дегенде къоншунгу не къадар сюйсенг, ол къадар бай боллукъса». Мени жюрегимде огъурлу ыз къойгъан ол тюбешиу болгъанды.

Бу материалны басмагъа хазырлай, жаш адамланы араларында шуёхлукъгъа итиниулюк, аны багъалай билиу аллай уллу жерни алгъанына къууаннганма.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

СУРАТДА: Аминат Евгения Джахфаровна бла.

Суратны автор алгъанды.

АЙЫРЫУЛА

Юйсюзлеге деп 70 айырыу урна хазырланнганды

Центризберком келе тургъан айырыулада жашар жерлери болмагъан адамла къалай къол кётюрлюклерини юсюнден айтханды.

-Адамланы аллай категорияларына деп законну мардаларына тийишлиликде ала кёбюрек санда болгъан жерледе, сёз ючюн, социальный жумушланы этген аралада участокла къураллыкъдыла,- дегенди «Известиягъа» Ара айырыу комиссияны члени Нина Кулясова.

Былай белгиленип турады: регистрациялары болмагъан гражданлагъа къол кётюрюге онг берир ючюн, битеу Россейде 70 пункт ишлерикди. Быйыл аладан экиси Москвада боллукъдула. Андан сора да, къол кётюрюуге къошакъ халда энчи участкала да ачыллыкъдыла.

-Жашагъан жерлеринде регистрациялары болмай тургъан адамла да аллай болумгъа болжаллы халда тюшгендиле,-дейди Кулясова. - Аладан да кёбюсю жангы юйлеге кёчгенледиле, аланы документлери алыкъа юридический жарашдырылып бошалмагъанладыла. Кертиди, аллайла кёп тюйюлдюле. Аллай жерледе энчи участкалада къол кётюрюр ючюн, гражданин паспортун кёргюзтюрге керекди, ол а олсагъатда гражданинни шарт белгили жашагъан жери болмагъанына шагъатлыкъ этерге тийишлиди.

-Быллай кёз къарам правогъа бузукълукъ этерге боллукъду деген къоркъууну азайтады. Регистрациясы болмагъан адам тюрлю-тюрлю участкалада бир ненча кере къол кётюраллыкъ тюйюлдю,- дейди Кулясова.

Правону къоруулаучула оюм этгенлерине кёре, бир-бирле бомжланы къол кётюргенлени санларын кёп кёргюзтюр ючюн хайырланыргъа боллукъдула.

-Сёзсюз, былайда хыйлачылыкъла этилирге боллукъдула,- дейди Айырыучуланы регионла араны бирлерини башчысы Андрей Бузин. Сёз ючюн, ара шахарда аллай энчи участокла бир бирлерине жууукъда орнатылып эдиле, ол себепден а юйсюзле бек азындан экишер кере къол кётюрюрге боллукъ эдиле.

«Голос» деген ассоциацияны экспертлери ол ишни юсюнден бютюнда къатыракъ айтадыла. Аланы оюмларына кёре, къол кётюрюлген кюнде айырыуланы результатларын санауда хыйлалыкъ этиуню уллу технологиясын хайырланыргъа да амал чыгъады. Ётюрюкню къурауну механизмине юйсюзле къол кётюрлюк энчи жерлени белгилеуню да къошаргъа боллукъду.

-Озгъан кампанияланы сынаулары кёргюзтгенлерича, бизни къыралда айырыучула 108 миллиондан азыракъ эдиле, айырыула бардырылгъан кюн а ала 110 миллион адам болгъан эдиле,-дейди «Голос» биригиуню толтуруучу директору Лилия Шабанова. –Аны уа кёп кере къол кётюрюуню технологиясына санаргъа боллукъду. Бу тюрлю къол кётюрюу ючюн, сёзсюз, ким эсе да ахча тёлейди. Челябинскде къол кётюрюуде, сёз ючюн, бузукълукъла этилгенлери ачыкъланнган эди: юйсюзле бир участокда окъуна бир ненчашар кере къол кётюрген эдиле. Бизни координаторубуз аллай ишге кеси шагъат болгъан эди- аллай схема бла 3 кере окъуна къол кётюрген эди.

«**Известия**» газетден.

КОНКУРС

Битеу башчыланы да башчысы

Республикада сабий эмда жаш тёлю жамауат биригиулени башчыларыны араларында «Жыйырма биринчи ёмюрню лидери» деген республикалы конкурс бардырылгъаныны юсюнден билдирип тургъанбыз. Анда Нальчик шахар сабий организацияланы таматасы Альбина Бербекова бла «Таза жюрекле» жаш тёлю биригиуню келечиси Анастасия Муся хорлагъан эдиле.

Алгъаракълада уа бу эки къыз Волгоградха Битеуроссей конкурсну ахыр кесегине къатышыргъа баргъандыла. Ала ыйыкъдан артыкъ заманны анда туруп, бирси кюн а Нальчикге къайтхандыла. Къуру къоллары бла угъай. Анастасия Муся Россей Федерацияны къыркъ тёрт регионундан баргъан жюзден артыкъ лидерни арасында ючюнчю жерге тийишли болгъанды. Аны бла бирге ол Битеуроссей конкурсну биринчи турунда «Признание коллег» деген номинацияда да хорлагъанды.

Биз сизни ашыра туруп этген насийхатыбызны унутмагъансыз, бет жарыкълы болуп къайтхансыз, сау болугъуз,- дегенди КъМР-ни Жамауат биригиулени эмда дин организацияланы ишлери жаны бла къырал комитетини председатели Борис Паштов.-Келир жыл «Жыйырма биринчи ёмюрню лидери» деген лагерь бизде къураллыкъды. Ол себепден сиз Волгоградда жыйышдыргъан сынауугъуз, кёрген,билген затларыгъыз мында бек жарарыкъдыла.

- Волгоград, кесигиз билгенликден, жигит шахарды. Анда Мамаев курганнга да баргъанбыз. Биз анда болгъан кюнледе Сталинград урушда хорламны белгилей эдиле да, анга аталып бардырылгъан ишлеге да къатышханбыз. Анастасия Муся юч сагъатны ичинде жангы проект къурап, аны къорууларгъа керек эди. Сёзсюз, къыйын эди. Болсада ол аны жетишимли тамамлаялгъанды,-дегенди къызла бла бирге барып къайтхан профессор Нина Емузова.

Делегацияны къауумунда болгъан Залим Шебзухов а - комитетни къуллукъчусу - Волгоградда жаш тёлю форумда келир жыл аллай жыйылыу Къабарты-Малкъарда бардырыллыгъын эшитгенлеринде, анга къууанмагъан бир адам да жокъ эди, деп къошханды. Барлыкъ тюйюлбюз, сизде тынчлыкъсызды деген да чыкъмагъанын да айтып, ол анда ыйыкъны ичинде неге юйретгенлерини, къаллай ишлеге къатышханларыны юсюнден хапарлагъанды. Конкурсха регионладан бек кючлю къызла бла жашла келгенлери себепли анда хорлам болдургъан бек уллу насып болгъанын да чертгенди.

Анастасия бла Альбина алагъа болушхан хар кимге да жюрек ыразылыкъларын билдиргендиле. Волгоградны губернаторуну кубогу ючюн КВН-чилени араларында бардырылгъан эришиулеге къатышханларын, Царица черекни боюнунда ишлене тургъан мемориалны къурулушуна да юлюшлерин къошханларын айтхандыла. «Волгоградда болгъан кюнлерибиз бизге кёп затны билирге, кёп сынау жыйышдырыргъа да онг бергенди, биз аны унутурукъ тюйюлбюз»,- дегендиле къызла.

Бу конкурсну 2002 жылда РФ-ни Спорт, туризм эмда жаш тёлю политика министерствосу къурагъанын эсигизге салыргъа сюебиз.Ол, жыл сайын бардырылып, жаш тёлюню ызларындан тизе билген хунерли башчыланы ачыкъларгъа себеплик этеди эмда алагъа сынауларын ёсдюрюрге болушады. Анга къатышхан жаш адамла, бир бирлери бла эришгенлеринден сора да, сёлеше билиуню культурасына да юйренедиле.

Конкурс башланнганда, анга битеу Россейден мингле бла жаш адамла къатышхандыла. Аладан бек игилери Волгоградда тюбешгендиле. Къыралны Калининграддан Владивостокга дери битеу регионларындан келген лидерле хорлам ючюн къаты кюрешгендиле. Ол кюнледе Россей Волгоградны жеринде кесини жангы тёлюсюн жыйгъанды.

Ала жамауат организацияла аты-саны болсун деп къуралмагъанларын, керти окъуна ишлей,жаш адамланы бирикдире билгенлерин презентацияларыны кёрмючюнде, «Социальное моделирование» деген оюнда эмда конкурс проектлеринде кёргюзтюрге керек эдиле. Алагъа уа педагогика эмда социальный илмуланы докторлары, кандидатла, Россейни жаш тёлюню ишлери бла кюрешген регион башчыла да кирген эксперт совет багъа бичгенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратны автор алгъанды.

Футбол

Быйылгъы сезонда ахыр оюнун «Спартак-Нальчик» стыковой матчлагъа къатышыргъа онглары боллукъ командалагъа къаршыракъ келирге хайырланыргъа кюрешириги ангылашыныулу эди. Алай бу жолгъу чемпионатда команда кеси стадионунда жаланда бир кере къытханын эсге алсакъ, ишеклиг а бар эди. «Терек» бла оюннга нальчикчилени тюрлю-тюрлю сылтаула бла байламлы бир къауум кючлю ойнаучулары да къатышалмай къалгъандыла.

Тюбешиуню ал минутларында окъуна ол шарт къонакъбайланы оюнларын тап къуралмагъанында эслене эди. Алай бла биринчи 10 минутну ичинде грозныйчилени форвардлары спартакчыланы голкиперлери бла бетден-бетге эки кере чыкъгъанды. Ол кезиулени биринде къонакъла, кеслери тапсыз ойнап, гол урур амалларын жибергендиле. Экинчисинде уа Намашко топну бир къолу бла бир жанына уруп чыгъарады. Бир кесекден а Джудовични орунуна къоруулауда ойнагъан Овсиенко Феррейра башы бла ашыргъан топну къабакъ эшикледен бир жанына этеди.

Ма алай ойнаргъа керекди!

«Спартакда» уа майданны сол жанында ойнагъан форвард Рухаиа «Терекни» къабакълары таба бир къауум кере чабыууллукъ этерге кюрешгенди. Алай къонакъланы къоруулаучулары анга муратына жетер онг бермегендиле.

Андан сора грозныйчилени эсепни ачар онглары бар эди. Польчак ашыргъан топ, бизникилени къабакъ эшиклерини кёпюр къангасына тийип, бир жанына чартлайды. Болсада ол дагъыда аны артха ашырыргъа ашыкъгъан эди. Алай спартакчыла анга аллай онг бермегендиле.

Тюбешиуню биринчи жарымыны ахырына «Спартак-Нальчик» тынчтынч оюнну къолгъа ала башлайды. Аллай кезиулени биринде Голич топну сыйырып Щаницинннге ашырады. Ол а, Зенгени алдап, аны Лебедевге ётдюреди. Алексей а Голич «Терекни» тазир майданына къаршы болгъанын кёрюп, топну тап анга жибереди. Йован а 45-чи минутда эсепни ачып, командасын алгъа чыгъарады.

Оюнну экинчи кесегинде къонакъла эсепни тенг этерге керегин ангылагъанлыкъгъа, муратларына уа жетишалмай эдиле. Алгъа бара кетип, топну сыйыртып, артха къайта эдиле. Аланы аллай ангылашыныусуз оюнларын а спартакчыла 55-чи минутда тап хайырланадыла. Гошоков ашыргъан топну Митришев Джанаевни къабакъ эшиклерине кийиреди:2:0.

Дагъыда аллай кезиулени нальчикчиле грозныйчилени къабакъ эшиклерини аллында кёп къурагъандыла. Алай жаланда 83-чю минутда урадыла ючюнчю голну. Бу жол да Митришев айырмалы болады. Щаницинден келген топну жаш форвард къонакъланы къабакъ эшиклерине кийиреди. Голкипер, жарсыугъа, командасына болушалмайды.

«Терекни» къабакъ эшиклерине спартакчыла тёртюнчю топну да кийирген эдиле. Алай топ Пилипчукга жетгинчи, Щаницинни аягъындан майданны тышына чыкъгъаны себепли арбитр голну санамайды.

Алай бла «Спартак-Нальчик» сезонну ахыр оюнун тийишли бошагъанды. Энди чемпионатда март айгъа дери солуу боллукъду. 33-чю турда Сергей Ташуевни командасы 3-чю мартда «Волга» бла аны стадионунда тюбеширикди.

Россейни чемпионатыны 32-чи турдан сора таблицасы

	Командала	О.	Х.	Тб.	Къ.	Т.	Оч.
А класс							
1	Зенит	32	18	11	3	61-26	65
2	ЦСКА	32	16	11	5	60-33	59
3	Динамо	32	17	7	8	53-33	58
4	Спартак	32	16	9	7	51-34	57
5	Рубин	32	15	10	7	44-28	55
6	Локомотив	32	15	8	9	50-34	53
7	Анжи	32	14	10	8	40-33	52
8	Кубань	32	14	8	10	40-30	50
В класс							
9	Краснодар	32	11	9	12	41-45	42
10	Ростов	32	9	9	14	35-47	36
11	Терек	32	8	8	16	29-48	32
12	Амкар	32	7	10	15	23-41	31
13	Крылья Советов	32	7	10	15	22-43	31
14	Волга НН	32	8	4	20	25-43	28
15	**Спартак-Нальчик**	32	6	9	17	28-43	27
16	Томь	32	4	9	19	20-61	21

Башха командала былай ойнагъандыла:

Зенит - Локомотив - 2:1
Томь - Краснодар - 0:0
Кубань - Спартак - 1:1
Анжи - ЦСКА - 2:1
Ростов - Амкар - 1:1
Рубин - Динамо - 2:0
Крылья Советов - Волга - 1:0

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Социальный жумушла

Жангызлыкъны женгиллендире

Черек районну Адамланы жумушларын комплекс халда жалчытыучу арасында эсепде эки жюзден аслам ветеран турады. Анда ишлегенле жашаулары келген эмда жангыз къалгъан къартлагъа артыкъда къайгъырадыла. 2011 жылны озгъан айларында араны реабилитация бёлюмюнде 250 адам солугъанды эм саулугъун кючлендиргенди. Аланы хар бири да жыйырма тёртюшер кюн тургъанды.

Ала бир затдан да къыйналмай турурча тап онгла къуралгъандыла. Алагъа кюннге тёрт кере татыулу аш ашатадыла, медицина болушлукъ керек болгъанлагъа да тынгылы специалистле бардыла. Аны къой, мында тургъанла эрикмесинле деп, аягъы юсюнде болгъан аппаланы бла ынналаны экскурсиялагъа окъуна элтедиле, тюрлютюрлю тюбешиуле къурайдыла. Быйыл жайда уа Аушигерде дарман суулагъа да элтгендиле.

Араны директору Улбашланы Наташа айтханнга кёре, мында солургъа сюйгенлени саны кёпден-кёп болуп барады. Келир жыл бери келип турлукъланы тизмеси шёндюден окъуна жарашдырылгъанды.

-Бизни ишчилерибиз аны бла чекленип къалмайдыла, районну эллеринде кеси жангызлай къалгъан къарт, къарыусуз бар эсе, аланы юйлерине барып, тизгинлерин жыядыла, керекли затла сатып аладыла, ариу айтып, кёллерин кётюрюрге да кюрешедиле. Спонсорланы болушлукълары бла байрам кюнледе саугъала къурап да элтедиле. Районда болгъан бир социальный ишчи алты-жети адамгъа къарайды, - дейди Наташа.

Улбашланы къыз арада ишлегенле жюрек халаллыкълары, биреуню жарсыууна уллу кёллюлюк этмегенлери бла айырмалы болгъанларын да белгилегенди. Аланы ол жюрек халаллыкъларына ыразылыкъларын а ынна-ла бла аппала алгъыш айтып билдиредиле, дегенди.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.
СУРАТДА: арада ишлегенле солугъанла бла.
Суратны автор алгъанды.

АКЪЫЛ

Сылыкъ сёз айтхан аскерчилеге тазир тёлетирикдиле

Россейли армияны адамланы къатларында аман сёзлени айтып сёлешген офицери саугъаладан къуру къаллыкъды, къуллугъунда ёсерик тюйюлдю. Алайды да, офицерлени жалнарын кёбейтип, аскер башчыла, солдат кийимле ючюн хакъ алыудан эм тюрлютюрлю компенсацияланы кетериуден сора да, аланы ахчаларын азайтыуну дагъыда бир амалын хайырланырыкъдыла.

Офицерлени сёлешиулерине контроль этиуню формасы алыкъа белгисизди, алай, баям, ол ишни тамамларыкъ комендант служба къуралырыкъ болур. Ол тюрлю къатылыкъны чыгъыуун официальный сылтауу уа - бир-бир командирле кеслерине бойсуннган аскерчилеге сылыкъ сёзлени айтып сёлешгенлерине шагъатлыкъ этген роликле Интернетге сингнгенлериди.

Аллай осал ишледен бек белгилиси уа буду- сууну тюбюнде айланнган «Сомара» кемени 1-чи ранглы капитаны Роман Щурин мобильный телефон бла кесини начальствосун, дунияны аманын айтып, сёкгени туура болгъанды. Ол роликни Интернетде миллионла бла адамла кёргендиле.

Бу тюрлю иш 2010 жылда жайда болгъанды, алай Шош океан флотну командованиясы эм прокуратурасы ол аманлыкъ ишни бир талай заман озгъандан сора сюзгендиле. Аттестация комиссия уа, сюзюуню итогларына къарап, подводникни штаб къуллукъгъа кёчюргенди, алгъа ол офицерни аскер служабадан арталлыда къыстаргъа белгиленнген эди.

Генштабда источник «Известияны» корреспондентине айтханнга кёре, аскер къуллукъчу, кесине бойсуннганла эм кеси кибик къуллукъчула бла сёлеше туруп, аман сёзлени хайырланыргъа эркин болмагъаныны юсюнден документни Къоруулануы министерство быйылны ахырына дери жарашдырлыкъды. Аны бла байламлы буйрукъ къалай толтурулгъаны хар офицер аттестациядан ёте туруп эсге алынырыкъды.

-Офицерни аллай терс ишлерине биз мычымай эс бурлукъбуз. Ол тюрлю иш жамауатха белгили болса уа, бютюнда терк,-дейди аскер ведомствону келечиси.-Офицер сылыкъ сёзлени жамауат болгъан жерде эм къуллугъун толтура тургъан заманда связыны затларын хайырланып айтса, субординациягъа бек уллу бузукълукъ этилгеннге саналырыкъды, деп чертгенди ол «Известиягъа» берген интервьюсунда.

Ол дагъыда быллай затны эсге салгъанды: аскерчиле, бир бирлери бла сёлешгенде, ариу эм бир бирге хурмет этип сёлеширге керек болгъанларыны юсюнден Уставлада эм документледе эртте айтылгъанды. Алай ол излем къалай толтурулгъанына иги контроль этерге генералланы Интернет тюртгенди.

Офицерле кеслерине бойсуннганланы сатырларыны алларында сылыкъ сёзлени айтханлары ачыкъланса, келир жылдан башлап къаты жууапха тартыллыкъдыла – саугъаладан къуру къаллыкъдыла, къуллукъларында тёбеннге тюшюрюллюкдюле.

Аскер психолог Сергей Булгаков «Известиягъа» интервьюсунда чертгенича, аман сёзлени аскерчилени сёлешиулеринден кетериу бир-бир аскерчилени бек сейир этдирликди.

-Бек къыйын кезиуледе командир тап хайырланнган къаты «мат» тёбенньги аскерчиге уллу абызырамулукъдан къутулургъа эм аллына салыннган борчну толтурургъа да себеплик этеди. Андан тышында да, къаты айтылгъан сёз командирни кесине бойсуннган аскерчиге «къол жетдириуден» да тыяды,-деп ангылатады Булгаков.

Окъуу подразделенияны командири капитан Алексей Спирин да ол оюмну тюзге санайды. «Бир жыл къуллукъ этерик солдатха аскер «матчыкъ» тириликни береди, окъууну программасын терк билирге болушады»,- дейди ол.

«**Известия**» газет.

КъМР-ни ПРОКУРАТУРАСЫНДА

«Исси ызны» телефон номерлери тюрленнгендиле

Хурметли жамауат, Къабарты-Малкъар Республиканы прокуратурасы тохтаусуз ишлеген телефонуну номери тюрленнгенин эсге салады. Ол энди былайды: **40-03-70**.

Сизни праволарыгъызгъа, эркинликлеригизге неда башха адамланы эркинликлерине, праволарына бузукълукъ этилгенин, Къабарты-Малкъар Республиканы жеринде закон тюз жюрюмегенине шагъатлыкъ этген шарт билсегиз бу башда айтылгъан телефон номерге сёлеширигизни тилейбиз.

От

Биягъы сансызлыкъны хатасындан

КъМР-ни От тюшюуге къажау къырал службасы 2011 жылны 10 айында тамамлагъан ишлерини итогларын чыгъаргъанды. Январь айдан бери республиканы жеринде от тюшюу бла байламлы 483 къыйынлыкъ болгъанды (озгъан жылны ол кезиуюнде уа -561). Аны хатасындан 44 миллион 325 минг сом заран тюшгенди. Ёртен болгъан жерледе жети адам ёлгенди (былтыр он айда-12), 50 адам кюйюп, жаралы болгъанды.

Хар замандача, быйыл да от жашау юйлеге кёп тюшгенди. Битеу алып айтханда, ол кёрюмдю 45,8 процентни тутады. Аны сылтаулары асламысында тютюн ичгенлени уллу кёллюлюклери, электрооборудованияны къураштыра туруп, жорукълагъа бузукълукъ этилгени, аманлыкъчыланы биреуню юйюне от салыулары болгъандыла.

Жылны башындан бери КъМР-ни От тюшюуге къажау службасыны бёлюмлерини энчи составлары 935 адамны ёлюмден къутхаргъандыла, миллиард сомдан артыкъ ырысхыны от ауузундан алгъандыла.

Арсен САБАНОВ,
КъМР-ни От тюшюуге къажау службасы.

Къабарты-Малкъар Республиканы Конституция сюдю Къабарты-Малкъар Республиканы Конституция сюдюню Председателини орунбасары **КЕТОВ Юрий Максидовичге** аны анасы ёлгенине, уллу бушуу этип, къайгъы сёз береди.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
БЕППАЙЛАНЫ Муталип (баш редакторну орунбасары), КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан (баш редакторну орунбасары), АЛИКАЛАНЫ Владимир, БИТТИРЛАНЫ Аминат, ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи - **42-63-01**. Баш редакторну орунбасарлары - **42-38-21**, **47-26-22**. Жууаплы секретарь - **42-66-85**.
Секретариат - **40-93-62**. Корректорла - **42-63-52.**

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Жамауат-политика бёлюм - **42-67-68,42-24-02.**
Экономика бёлюм- **42-66-73.**
Культура бёлюм - **42-75-82, 42-68-72.**
Социальный политика бёлюм - **42-66-76, 47-27-59.**
Жангылыкъла эм спорт бёлюм - **47-26-39, 42-66-71.**
Письмола эм реклама бёлюм - **42-37-94.**
Тилманчла бёлюм- **47-31-28.**
Сурат алыучула- **42-75-82, 42-66-76.**
Бухгалтерия - **42-30-87.**
Операторла - **47-26-28, 42-39-65.**

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан **400** газет тизгинден (машинка бла жазылгъан **5-6** бет) кёпню алмайды.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда **1994** жылда **14**-чю июньда регистрация этилгенди.

Регистрация номер **—Н—0066.** **Индекс - 51532**

Газетни басмагъа КъМР-ни Асламлы информация органла жаны бла къырал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланнганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, **33**

Газетлени иелерине тапдырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыды. Телефонла: **42-06-51, 42-19-97**

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды. Телефон: **42-69-34**

Номерге графикге кёре **19.00** сагъатда къол салынады. **20.00** сагъатда къол салыннганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Мокъаланы Зухура - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасары; Акушуланы Феруза (3, 4-чю бетле), Зезаланы Лида (1, 2-чи бетле) - корректорла.

Тиражы **3830** экз. Заказ № **3897**

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы: elbor_50@mail.ru